

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Véleménye Tárgy: A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek Az európai úrpolitika

COM(2007) 212 final

(2008/C 162/03)

2007. április 26-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek – Az európai úrpolitika

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2008. január 31-én elfogadta véleményét. (Előadó: Joost VAN IERSEL).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. február 13–14-én tartott 442. plenáris ülésén (a 2008. február 13-i ülésnapon) 145 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Stratégiai, politikai és gazdasági megfontolásokból az EGSZB határozottan síkra száll a világúrhöz való független közösségi hozzáférés mellett. Ezért támogatja a Közös Úrtanács, az Európai Bizottság és az ESA (*) dokumentumaiban 2007 áprilisában és májusában felvázolt politikákat.

1.2 Az európai úrpolitikának békés célokra kell irányulnia, ideértve a kollektív biztonság megőrzését is.

1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a nemzeti szinten, az EU vagy az ESA keretében végrehajtott európai ürtevékenységek látható előnyökhöz vezetnek majd az olyan különböző területeken, mint a tudományos kutatás, a megkívánt infrastruktúra- és adatszolgáltatás, valamint a gazdasági alkalmazások széles köre, a világűrbe telepített és földi rendszerek integrációjának eredményeképp.

1.4 Az ESA-konceptió eddig sikeresnek bizonyult. Az Európai Bizottság tevékenységeivel való összekapcsolása további lehetőségeket kell, hogy teremtsen, és ténylegesen fog is teremteni. Ehhez együttműködési eljárásokat kell kidolgozni, valamint el kell határolni a hatásköröket, és meg kell határozni a költségek felosztását az Európai Bizottság és az ESA között.

1.5 A globális fejlemények – USA, Oroszország, Japán, Kína, India és más űrutazásra képes országok – Európát – mint versenytársat és partnert az űrben – még intenzívebb cselekvésre kényszerítik. Ez rövid távon olyan konkrét programok kidolgozását és döntéshozatali eljárások bevezetését teszi szükségessé, amelyek lépést tartanak a többi globális szereplő döntéseivel.

1.6 Ugyanakkor egy gyorsabb, összehangolt döntéshozatali folyamat javítaná a lehetőségeket a felhasználók igényeivel összehangolt missziók meghatározását és későbbi megvalósítását illetően.

1.7 A GALILEO és a GMES (*Globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelés*) kiemelkedő jelentőségű európai projektek („zászlóshajók”). A GALILEO programokat késedelem nélkül végre kell hajtani.

1.8 Az „űr” fogalmának belefoglalása a hetedik keretprogramba és a közösségi politikákba valamennyi érintett főigazgatóság egységes megközelítéséhez kell, hogy vezessen. Az Európai

Bizottság keretén belül alkalmazott stratégiai gondolkodás alapjainak ilyesfajta bővítése jótékony hatással fog járni a nemzeti szinten megvalósuló integrált megközelítésekre, amelyek gyakran hiányoznak. Kívánatos lenne egy ebben a vonatkozásban összehangolt eljárást kialakítani.

1.9 Valamennyi tagállamnak, ideértve a kisebb és az új tagállamokat is, részesülnie kell az európai úrpolitika előnyeiből azáltal, hogy megfelelő lehetőségeket teremt a tudományos kompetenciák, valamint a magasan képzett ipari kapacitások számára Európa-szerte, úgy a beszállítói, mint a felhasználói szektorban.

1.10 Az ESA „tisztességes haszonra” alapuló iparpolitikájának keretében (2) minden ország tagsági díjak vagy koncessziók révén visszakapja befektetését. Következésképpen a kormányok, az ESA, a magánvállalatok és kutatói intézetek közötti kapcsolatok mélyen gyökerező formákat tükröznek.

1.11 A tisztességes haszon elve eddig sikeresnek bizonyult az európai űrkapacitások fejlesztésében. Ugyanakkor az űrpiac érettebbé válása nagyobb mértékű rugalmasságot követel majd meg, mivel a rögzített kapcsolatok általában nem mozdítják elő az ipari megújulást. Különösképp a kkv-k lesznek azok a vállalatok, amelyek a piaci kereslet, a felhasználók igényei és a szolgáltatások fejlődése miatt várhatóan megfelelően válaszolnak az új igényekre és lehetőségekre az európai úrpolitikában.

1.12 Másrészt a rögzített eljárásokban és kapcsolatokban bekövetkező hirtelen változások kontraproduktívak lehetnek, figyelembe véve az ESA-hoz történő hozzájárulásokban mutatkozó jelentős különbségeket is.

1.13 Ezért az EGSZB nyílt és átlátható elemzést és Európa tíz év múlva megkívánt teljesítményéről szóló párbeszédet tart szükségesnek annak felmérésére, hogy milyen célkitűzések, valamint – az ESA, az Európai Bizottság és a tagállamok vonatkozásában – milyen ezeknek megfelelő intézményes eszközök szükségesek egy összehangolt közös európai küldetés teljesítéséhez. Többek között a párbeszédnek foglalkoznia kellene az ESA finanszírozási módjával, a közepes méretű vállalatok dinamikus hozzájárulásával és a verseny legmagasabb szintjének megőrzésével.

(2) Az ESA önálló iparpolitikát folytat. Formáját és tartalmát tekintve nem szabad összekeverni az Európai Bizottság ágazati jellegű iparpolitikájával.

(*) Európai Űrügynökség.

1.14 Ebben a vonatkozásban az Európai Bizottság felelőssége a felhasználói szükségletek alkalmazásával és ösztönzésével kapcsolatban kulcsfontosságú. Az EGSZB reméli, hogy az Európai Bizottság biztosítja a nyílt vitákat és a magánszektor, különösképp a kkv-k részvételét.

1.15 Az EGSZB egyetért a Tanáccsal a védelem és a biztonság szemszögéből az űrnek tulajdonított jelentőséggel. Lendületet kell adni a jövőbeli közös rendszerek tervezésének, amelyek összefogják az európai országokat.

1.16 Tekintettel arra, hogy a polgári és a katonai alkalmazás közötti határok összemosódnak, teljes mértékben ki kell használni az úgynevezett kettős felhasználási hatásokat.

1.17 Végezetül pedig a kommunikáció kulcsfontosságú. Az EGSZB véleménye szerint hatékonyabb tájékoztatást kell nyújtani az űr mindennapokban tapasztalható előnyeiről.

1.18 Az európai űrpolitikáról nyújtott megfelelően irányzott tájékoztatás előmozdíthatja a fiataloknak szóló pozitív ösztönzőket az ágazaton belül, és – általánosabban véve – vonzóbbá teheti a fiatalok számára a tudományos és/vagy technikai oktatásban való részvételt.

2. Az európai űrpolitika új megközelítése

2.1 Az elmúlt évtized során az európai intézmények és a nemzeti munkacsoportok egyre többet foglalkoztak az európai űrpolitika jövőjére vonatkozó új lépésekről folytatott vitával.

2.2 2007 áprilisában az Európai Bizottság, szorosan együttműködve az ESA-val ⁽³⁾, közleményt tett közzé az európai űrpolitikáról ⁽⁴⁾, egy hatáselemzéssel valamint egy kimerítő programmal az ESA, az Európai Bizottság és a tagállamok által tervezett programokkal.

2.3 2007. május 22-én az Űrtanács ⁽⁵⁾ elfogadta az európai űrpolitikáról szóló állásfoglalást, amely az Európai Bizottság közleményén alapul.

2.4 Ezt a megnövekedett érdeklődést, amelyet a fentiekben említett dokumentumok is alátámasztanak, a globális események széles köre és az európai stratégiai célkitűzések is ösztönözték:

- Az űr-alapú szolgáltatások használatának lehetősége sokféle vonatkozásban, másrészt az európai politikák széles körének eszközeként, pl. a környezetvédelem, a biztonság, a közlekedés, a kutatás, a támogatáspolitiká, a kohézió és oktatás területén, a kutatás kiegészítéseként,
- az európai űrpolitika előfeltételeként Európa folyamatos igénye a világűrhez történő független hozzáférésre,

⁽³⁾ Az ESA (Európai Űrügynökség) teljesen független szervezet, jelenleg 17 tagállammal. Nem minden ESA-tagállam tagja az EU-nak, és nem minden EU-tagállam tagja az ESA-nak. Az ESA-t – egy „kötelező programra” és opcionális programokra felosztva – közösen finanszírozzák ezek a tagállamok.

⁽⁴⁾ COM(2007) 212 final.

⁽⁵⁾ Az Űrtanács a Közös Űrtanács, amely EU Versenyképességi Tanácsának és az ESA-politikákra vonatkozó döntéshozatalért felelős kormányközi Űrtanácsnak a fűzője.

- növekvő számú (feltörekvő) világszereplő e téren, valamint Európa azon igénye, hogy teljes jogú szereplő, egyúttal partner és versenytárs is legyen,

- az űr, mint az innováció, ipari versenyképesség és gazdasági növekedés forrása,

- a tudományos infrastruktúra megerősítése; a tudásalapú társadalom és a lisszaboni célkitűzések,

- az európai kutatás alkalmazáshoz kötésének szükségessége,

- az űrtechnológia hozzájárulása és kiegészítő szerepe a földi technológiák és alkalmazások vonatkozásában,

- az űr jelentősége az európai védelem és biztonság szempontjából,

- az űrtechnológiák polgári és katonai célú felhasználása közötti eltűnő határok,

- annak felismerése, hogy az egyes tagállamok önmagukban nem képesek a hiteles űrpolitika szükséges feltételeit teljesíteni, és következképpen

- annak szükségessége, hogy egyértelműen meg kell határozni az európai intézmények és szervezetek szerepeit és mandátumát az űr vonatkozásában.

2.5 2003-ban és 2004-ben az Európai Bizottság az űrpolitikáról szóló zöld, illetve fehér könyvet ismertetett. Mindkét dokumentumban körvonalazódott a jövőbeli űrpolitika. Sok olyan – helyenként jövőbe mutató – elemet tartalmaztak, amelyet a fent említett közlemény is tárgyal.

2.6 A Tanács május 22-i állásfoglalásában megerősítette, hogy az űrszektor „stratégiai eszköz az európai függetlenség, biztonság és jólét fenntartásában”. Az európai együttműködés fokozása a világűrbe telepített szolgáltatások polgárok érdekében történő biztosítására kulcsfontosságú kérdés. A Tanács az űrpolitikát a lisszaboni stratégiához kötötte, és hangsúlyozta jelentőségét a közös kül- és biztonságpolitika vonatkozásában.

2.7 A tanácsi állásfoglalás hangsúlyozza az Európai Kutatási Térség felépítésének szükségességét, és újra megerősíti az együttműködést az Európai Űrkutatási Ügynökség és az Európai Bizottság között, amely ösztönzi a hatékonyságot, az európai programok nagyobb támogatását és a technológia, valamint az alkalmazás közötti nagyobb kohéziót. Az Európai Űrkutatási Ügynökség és az Európai Bizottság közötti kapcsolat a gyakorlatból merített tapasztalatok révén fog fejlődni. A már létező alpinfrastruktúrák (Kourou, Darmstadt) közös finanszírozásának kérdése azonban megoldatlan.

2.8 Központi jelentőségű kérdés az ESA és az Európai Bizottság közötti együttműködés és munkamegosztás. Az ESA vezető szerepet tölt be a kutatásban és a technológiában, az Európai Bizottság az olyan alkalmazásokért lesz felelős, amelyek kapcsolódnak saját politikáikhoz, úgymint a közlekedés, környezetvédelem, biztonság, valamint a harmadik országokkal fennálló kapcsolatok, illetve a nem kormányzati felhasználók jobb minőségű szolgáltatásokra vonatkozó igényeinek felmérése.

2.9 A közsféra programjainak költséghatékonyasága hozzá fog járulni az ipari és kereskedelmi magánvállalatok versenyképességéhez. Különösen a kvk-k és a beszállítói ipar fontos. Ugyanakkor a Tanács elismeri az ESA iparpolitikáját, különösen „tisztességes haszon” elvét, mint olyan eszközt, amely ösztönzi a befektetést és elősegíti az európai versenyképességet.

2.10 Vitathatatlan, hogy az elmúlt májusi állásfoglalás új korszak kezdetét jelenti, amelyet a vezető szereplők túlarádon üdvözöltek ⁽⁶⁾.

3. Általános megjegyzések

3.1 A világűr gyorsan változik. Az elmúlt évtizedben az EGSZB pozitívan fogadta az Európai Bizottság űrpolitikáról szóló zöld és fehér könyvét. ⁽⁷⁾ Az EGSZB ismét határozottan támogatja a Tanács, az Európai Bizottság és az ESA múlt májusban hozott, új lépéseit. Szimbolikus jelentőséggel bír, hogy az űrpolitikát illető áttörésekre a XXI. század elején kerül sor. Egy új korszak kezdődik.

3.2 Az űrben lejátszódó világméretű folyamatoknak egyre fokozódó stratégiai és technológiai hatásuk van.

3.2.1 Az űrpolitika tagadhatatlanul egyre fontosabbá, sőt egyenesen elengedhetetlenné válik a földi célkitűzések eléréséhez, azaz az űrbeli alkalmazások kulcsfontosságú szerepet játszanak az összetartozó Európa érdekében követendő gazdasági és társadalmi célok megvalósításában.

3.2.2 A tudományban és a kutatásban az asztronómiai és bolygóközi kutatás terén elért haladás kézzelfogható. Az ESA profital a meglévő hálózatokból. Célzott programokkal és szakértői felülvizsgálatokkal működik közre. A tudományos világgal ellentétben a katonai szektor még mindig nemzeti alapokra épül.

3.2.3 Stratégiai szempontból Európának meg kell őriznie függetlenségét az USA-val és Oroszországgal, valamint egyre növekvő mértékben, Kínával és Indiával, illetve más űrnagyhatalmakkal szemben is, mely országok egyszerre versenytársak és partnerek az űrben. Általánosabban fogalmazva, Európa világban betöltött helyzete kell, hogy legyen bármilyen űrpolitika kiindulási pontja.

3.3 A 2007. május 22-i Űrtanács állásfoglalása, valamint a kísérő dokumentumok, úgymint az Európai Bizottság 2007-es

⁽⁶⁾ Így például az Európai Bizottságnak és az ESA-nak a május 22-én tartott Űrtanács eredményeiről szóló sajtóközleményei a következő szalagcímekkel jelentek meg: „Az Űrtanács üdvözli a történelmi jelentőségű európai űrpolitikát”, illetve „Európa űrpolitikája a mai napon valósággá válik”.

⁽⁷⁾ Az EGSZB-véleménye az Európai Bizottság következő közleményéről: „Az európai űrpar: a globális kihívás megválaszolása”, (Előadó: Mario SEPI), HL C 95., 1998.3.30., 11. o.
EGSZB-vélemény a következő tárgyban: *Az európai űrpolitikáról szóló zöld könyv* (Előadó: Stéphane BUFFETAUT), HL C 220., 2003.9.16., 19. o.
EGSZB-vélemény a következő tárgyban: *Az európai űrpolitika végrajzának cselekvési terve* (Előadó: Stéphane BUFFETAUT), HL C 112., 2004.9.30., 9. o.

közleménye, hatástanulmánya, az ESA főigazgatójának állásfoglalása, valamint az ESA-t, az Európai Bizottságot és a tagállamokat lefedő közös európai program előzetes elemei nagy lépést jelentenek előre, ha figyelembe vesszük a következőket:

- a belső piac szabályait a kezdetektől fogva nem alkalmazták az űrre, részben a nemzeti stratégiai koncepciók, programok és katonai szükségletek miatt;
- jelentős különbségek voltak a nemzeti érdekek, a pénzügyi elkötelezettség, a technológiai célkitűzések és ipari teljesítmények között, és
- ennek megfelelően, gyakran jellemzőek az eltérő nemzeti ipari minták.

3.4 Az ESA és az Európai Unió közötti 2003-as keretmegállapodás ⁽⁸⁾ rögzítette az összehangolt tervezés és fellépés alapjait az EU-ban és az ESA keretén belül. A Tanács jelenleg egy olyan globális megközelítés kidolgozásán fáradozik, amelynek célja a jobb koordináció és az egyes projektek – akár nemzeti, akár államközi vagy európai – hatékonyságának ösztönzése.

3.5 Az EGSZB nézete szerint lényeges elemek például a tagállamok között tapasztalható növekvő konszenzus és közös jövőkép; az Európai Bizottság és az ESA közötti együttműködés megerősítése és a felelősség megosztása e két szerv között, amely alapot teremt az EU-finanszírozás növeléséhez; a kutatás és fejlesztés, valamint az alkalmazás közötti jobb egyensúly, és, legfőképpen, a felhasználók érdekeinek előtérbe helyezésére irányuló szándék; a magán- és a közsféra közötti partnerségek; valamint az európai űrpolitika keretén belül – a „zászlóshajóknak” számító – GALILEO és a GMES ⁽⁹⁾ programok prioritásai.

3.6 Meg kell jegyezni azonban, hogy a tervezett lépések egy hosszú folyamat részei, amely még bizonyosan nem a végénél tart. Továbbra is időszerű a konkrét projektek és a pénzforrások áramlásának kidolgozása.

3.7 Az ESA, az EUMETSAT és a tagállamok 2005-ben űrtevékenységekre fordított teljes költségvetése 4,8 milliárd euró volt (kivéve az Európai Bizottságot) ⁽¹⁰⁾. Az Európai Bizottság 2007 és 2013 között FP7 programján keresztül egy több mint 1,4 milliárd eurós garantált összeget költ majd űralkalmazásokra és –tevékenységekre. A világméretű űrkiadások mintegy 50 milliárd euróra tehetőek. Az USA költségvetése hozzávetőlegesen 40 milliárd euró, amelynek több mint 50 %-a katonai célú. Az amerikai kiadásokat ráadásul egy összamerikai koncepció motíválja, amely hatással van a különféle intézmények és vállalatok közötti együttműködésre ⁽¹¹⁾. Az USA mindenképp egy olyan zárt piac, amely elég nagy ahhoz, hogy támogassa az amerikai űrszektor anélkül, hogy sikeresen kellene versenyeznie a nemzetközi gazdasági piacon.

⁽⁸⁾ Az Európai Bizottság és az ESA 2003. októberi keretmegállapodása munkamódszert és szorosabb kapcsolatokat vezet be az ESA és az Európai Bizottság között.

⁽⁹⁾ Globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelés.

⁽¹⁰⁾ ESA 2 485 millió euró, EUMETSAT 330 millió euró, tagállamok (Franciaország, Németország, Olaszország, Spanyolország) 1 190 millió euró (civil) és 790 millió euró (katonai).

⁽¹¹⁾ Másrésztől azonban nem szabad eltúlozni a közös amerikai koncepció és a központi szervezeti felépítés jelentőségét. Az egyes államok és a vállalatok, melyek mindegyike saját képviselővel rendelkezik Capitol Hillen, valamint érdekcsoportokkal és hálózatokkal is, befolyást gyakorolnak a szerződéses és célkitűzések alakulására. A NASA-t a bürokrácia és saját monopolhelyezete is sújtja.

3.8 Az európai űrtevékenységek az európai (államközi vagy közösségi) és nemzeti programok keveréke. Az ESA többet tesz, mint a programok pusztá koordinációja, és eddig rendkívül sikeresnek bizonyult; az ESA egy olyan kutatási és fejlesztési ügynökség, amely európai szinten nagyméretű és sikeres infrastruktúrákat fejleszt. Az űrben az ESA nagy európai működtetői is jelen vannak: Arianespace, EUMETSAT, Eutelsat. E programok mellett néhány tagállam saját, nemzeti politikai és technológiai hagyományokra és célkitűzésekre épülő saját programokkal, és ennek megfelelően nemzeti kapacitásokkal, hálózatokkal és alkalmazásokkal rendelkezik. Az európai minta a közös és nemzeti programok összetett rendszeréből áll.

3.9 Valószínű, hogy az új tagállamok csatlakoznak az ESA-hoz, és ezáltal a tagországok száma 17-ről 22-re fog nőni⁽¹²⁾. Ki kell aknázni a meglévő tudományos kompetenciákat és a gazdasági klaszterek lehetséges megerősítését.

3.10 Elképzelhető a nemzeti programok és az ESA közötti átfedés. A védelmi indíttatású projektek eddig jobbára nemzeti jellegűek maradnak. Ez szintén a hatékonyság csökkenéséhez vezethet, mivel a katonai és a polgári célú technológiák közötti határok összerosódnak. Az új globális megközelítés elősegítheti a konvergencia erősítését.

3.11 A költségvetések az infrastruktúrára és az adatgyűjtésre vonatkoznak. Minél jobban szervezett a vállalati és piaci erővel a kapcsolat, annak kiterjedtebb hatványozó hatás jelentkezik az alkalmazások és szolgáltatások révén. E tekintetben az EUMETSAT (a meteorológiai műholdak működtetője) példaértékű. Igen hasznos modellként szolgálhat a többi szektor számára.

3.12 A költségvetési megszorításokra tekintettel ésszerű lenne, hogy Európa a prioritásokra összpontosít, és teljesen nyitott a nemzetközi együttműködés felé. A nemzetközi együttműködés nagy hozzáadott értéket jelent, néha meggyőző multiplikátor hatással. Ahhoz azonban, hogy Európát a harmadik országokkal egyenrangú partnerként kezeljék, kapacitásainak a prioritásokon kívül alapvető feltételeknek is meg kell felelnie. Kívánatos, hogy ezekről a követelményekről közösen szülessen megállapodás, és ezt kellő mértékű beruházás is kövesse.

3.13 Egy nemrég közzétett véleményben az EGSZB teljes mértékben támogatja a GALILEO-t, az európai globális navigációs projektet⁽¹³⁾. A GALILEO világszerte biztosítani fogja a pontosabb helymeghatározási és időmérési adatokat a polgári célú felhasználás számos területén. A már létező amerikai GPS-szel hasonlítható össze, de új elemeket is fog tartalmazni.

⁽¹²⁾ Ideértve a három nem uniós tagországot, Svájcot, Norvégiát és Kanadát.

⁽¹³⁾ Az EGSZB-veleménye a következő tárgyban: *Zöld könyv a műholdas navigációs alkalmazásokról* (előadó: Stéphane BUFFÉTAUT), CESE 989/2007 (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg). Ez a vélemény többek között egy sor olyan szempontot vizsgál, amelyekkel az EGSZB nézete szerint a zöld könyvnek kellett volna foglalkoznia.

3.13.1 A GALILEO igazolni fogja Európa mint független szereplő szerepét az űrben.

3.13.2 A termelői („upstream”) szektor vonatkozásában nem mutatkozott kielégítő üzleti megalapozottság. Az EGSZB üdvözlöi a GALILEO finanszírozásáról szóló tanácsi határozatot és a programok meghatározását. Ezeket a programokat haladéktalanul végre kell hajtani annak érdekében, hogy kedvező feltételeket teremtsenek a feldolgozói („downstream”) szektor számára⁽¹⁴⁾.

3.13.3 Az élhető köz- és a magánszféra partnerség útjában álló akadályoktól eltekintve, amely már önmagában véve is összetett dolog, számos olyan más kérdés van, amelyet sürgősen meg kell oldani annak érdekében, hogy a magánpartnerek hatékony bevonását meg lehessen oldani.

3.14 A meglévő szolgáltatásokon túl a GMES egyre inkább nélkülözhetetlenné váló, koherens, földi alapú szolgáltatási csomagot fog biztosítani. „A GMES javítani fogja a környezetvédelmi politikával kapcsolatos európai megfigyelési és értékelési kapacitást, illetve hozzá fog járulni a biztonsági igények kielégítéséhez”⁽¹⁵⁾. A világszerte lejátszódó dinamikus folyamatok mutatják, hogy milyen mértékben szükségesek új eszközök a környezetvédelem, éghajlatváltozás, egészségügy, illetve a magán- és kollektív biztonság új kihívásainak kezelésére.

3.14.1 E kihívások rendkívül széles területet érintenek, a természeti katasztrófáktól és krízishelyzetektől az éghajlatváltozás által kiváltott hatásokon át – úgymint a gázkibocsátások és a levegőszennyezés – a polgári és határvédelemig.

3.14.2 E területen a releváns alkalmazások felhasználó központúak – nagyon eltérő típusú felhasználói közösségek tartoznak ide, mint például a politikai döntéshozók, közszolgálatok, vállalatok és polgárok – ami kiemeli az ESA, az Európai Bizottság és a tagállamok közötti fokozott koordináció szükségességét, valamint az igények európai bizottsági összegyűjtésének kívánalmát.

3.14.3 A GMES szolgáltatások támogatni fogják a különféle EU politikák fejlesztését és végrehajtását. A GMES várható hozzáadott értékére tekintettel a költségvetési gazdálkodás során (2009) operatív finanszírozást kell biztosítani a szolgáltatások és az űralkalmazások részére a közösségi politikák támogatásának érdekében.

3.14.4 A GMES infrastruktúra esetén is a kormányzatok felelőssége a megbízható és fenntartható adatgyűjtés. Ezt követően meg kell teremteni a feltételeket a magánszféra vállalatainak részvételéhez.

3.15 A GALILEO, a GMES és más programok mind azt bizonyítják, hogy az űrpolitika kezd működőképesé válni, és támogatja a jelenlegi technológiai teljesítményeket, illetve alkalmazásokat, ami hozzájárul a társadalmi kérdések elemzését, előrejelzését és megoldását szolgáló új eljárások alkalmazásához.

⁽¹⁴⁾ Ebben a vonatkozásban új fejlemény, hogy az európai – feldolgozói – ipar nézeteit a „Galileo szolgáltatások (GS)”, valamint a Távérzékelési Vállalatok Európai Szövetségének (EARSC) keretében foglalja össze.

⁽¹⁵⁾ A Bizottság közleménye az európai űrpolitikáról, 6. o.

3.16 Fontos, hogy valamennyi tagállam, beleértve a kisebb és az új tagállamokat is, részesüljön az európai úrpolitika előnyeiből. Az összes tagállam elkötelezettsége az Unió közös érdekét is szolgálja.

3.17 Az új tagállamok bizonyosan profitálnak majd az alkalmazásokból. Ezenfelül lehetőségeket kell teremteni számukra meglévő tudományos kompetenciáik és magasan fejlett ipari kapacitásai bevonására potenciáljuk erősítése érdekében.

4. Kormányzás

4.1 Az Ūrtanács 2004 novemberében ülésezett először, hogy megvitassa és ösztönözze az európai együttműködést és az európai alapú programokat. Az EGSZB reméli és bízik abban, hogy a Tanács által múlt májusban adott iránymutatás megteremti az úrpolitika kívánt kontextusát, ami az európai ambíciókkal is összhangban áll.

4.2 A jobb intézményi rendelkezések mindig elengedhetetlenek az előrehaladáshoz. E tekintetben az EGSZB üdvözlö a Tanács az Európai Bizottság fokozódó részvételét az űrrel kapcsolatos tevékenységekben, valamint az ESA és az Európai Bizottság között előirányzott, pontosan meghatározott együttműködést és felelősségmegosztást.

4.3 Az Ūrtanács megteremti a szükséges platformot a kormányközi és közösséghez kapcsolódó megközelítésekről szóló vitákhoz, amelyeket hatékonyan össze kell kapcsolni.

4.4 Az űrnek – külön úrpolitikai fejezet keretében – a közösségi politikákba és az FP7-be történő bevonását láthatóvá kell tenni valamennyi érintett főigazgatóság tervezett részvétele által. Ez az integrált részvétel bővíteni fogja a stratégiai gondolkodás alapját is. Ebben a tekintetben az EU űrre vonatkozó specifikus kompetenciája az új szerződés keretében bizonyosan hasznos lesz majd.

4.5 A gyakran figyelmen kívül hagyott jogrend szintén külön figyelmet igényel. Egy olyan „egy állam” kontextusban, mint az USA esetén, a létező jogrend természetes keretet biztosít a konkrét tevékenységek és a kísérő szabályozások részére. Ezzel ellentétben az összetett európai kontextusban – ESA, Európai Bizottság, szuverén tagállamok – hiányzik egy jól strukturált jogrend, ami visszatartó hatással jár. Tekintettel az űrhöz kapcsolódó tevékenységek terjedésére az Európai Unióban, egyre elengedhetlenebbé válik egy koherens és logikus jogi/intézményi keret megteremtése.

4.6 Az Európai Bizottság felelőssége az alkalmazások területén és a különféle főigazgatóságok közreműködése pozitívan fogja befolyásolni a vitákat és a magánszférával való együttműködést. Új lehetőségeket fog teremteni a felhasználókra épülő projektek számára.

4.7 Egy említésre érdemes sajátos szempont az az új szerződésben szereplő rendelkezés, amely a Tanács külügyekért felelős főképviselője és az Európai Bizottság alelnöke közötti kapcsolatokra vonatkozik, amely beosztásokat összevonja a jövőben.

4.8 Az európai úrpolitika mellett szóló fő indokok egyike az, hogy az Európai Bizottság stratégiai gondolkodása jótékony hatást gyakorol majd a nemzeti szinten megvalósuló integrált megközelítésre is, amely gyakran hiányzik. Az Európai Bizottság főigazgatóságainak részvétele ugyancsak erősíteni fogja a nemzeti igazgatásokban dolgozó (potenciális) felhasználókkal kiépülő hálózatokat.

4.9 Azonos okból kifolyólag a koordinációért felelős GMES-iroda létrehozása a Vállalkozási Főigazgatóság keretén belül üdvözlendő.

4.10 Az Európai Bizottság közreműködése megteremti az úrpolitika helyét a többi közösségi politika között. Ez hozzá fog járulni ahhoz, hogy a polgárok körében javuljon az űr előnyeiről alkotott kép.

4.11 Eddig az „űr” kifejezés használata túlságosan elszigetelt volt, és kommunikációs szempontból nem kellően kidolgozott. Az Európai Bizottság és a Tanács hatékony kommunikációjának ki kellene hangsúlyoznia az űr társadalomra gyakorolt hatásait. Fontos, hogy a jól célzott kommunikációhoz hozzátartozzanak az űrre vonatkozó, fiataloknak szóló pozitív ösztönzők, és – általánosabban véve – a fiatalok tudományos és/vagy technikai oktatásban való részvételének ösztönzése is.

4.12 Az EGSZB hangsúlyozza a rendszeres és átfogó, átlátható értékelés, valamint a megfelelő végrehajtás nagy jelentőségét. A kutatóközpontok, az uniós állami hatóságok és a tagállamok, valamint a magánszféra közötti összetett kapcsolatok, a bonyolult finanszírozási és szervezési intézkedésekkel párosulva, szükségessé teszik a nyomon követést. A dinamikus kölcsönhatás keretében a hatékony nyomon követés átláthatósághoz és esetleg egyszerűsítéshez, valamint új nézőpontokhoz és új projektekhez, illetve azok finanszírozásához vezethet.

5. Tisztességes haszon és magánszféra

5.1 A tagállamok stratégiai koncepciói és programjai, a magánvállalatokkal ápolt sajátos nemzeti kapcsolatok, a kormányközi együttműködés az EU-n belül és azon túl, valamint a technológia-központú ESA mint kormányközi ügynökség, megmagyarázzák a tisztességes haszon elvét: minden ország a jegyzések és koncessziók bonyolult rendszerén keresztül, iparának odaitélt szerződések formájában visszakapja az ESA-tevékenységekre fordított saját beruházását. A jelenlegi körülmények között az ESA iparpolitikája sikeres.

5.2 Következésképpen a kormányok, az ESA, a magánvállalatok és kutatói intézetek közötti kapcsolatok mélyen gyökerező formákat tükröznek, többek közt mivel a világgűrrel foglalkozó ágazat korlátozott és magasan specializálódott piacot alkot.

5.3 A következő kulcsfontosságú fejleményeket figyelembe kell venni:

- Európa világban elfoglalt helyének szükséges megerősítése;
- a „világegyetem” polgári igényekre és egyéb békés célokra történő felhasználása, ideértve a kollektív biztonszágot is;

- az EU és az Európai Bizottság politikai és pénzügyi részvétele számos területen;
- az alkalmazások és a felhasználók szükségleteinek fokozott hangsúlyozása, a technológia kínálati oldalától a piaci kereslet felé történő elmozdulás;
- a magánszféra változó szerepe.

5.4 Az ESA esetében a Tanács a tisztességes haszon elv folytatása mellett száll síkra. E téren az ESA tagállamainak érdekei nem egyeznek meg az összes szempontot illetően. Megjegyzendő, hogy a tisztességes haszon elve a korábnál rugalmasabb kezelés révén már eddig is változásokon ment keresztül, és lépésről lépésre egyre modernebb formát ölt. Az EGSZB meglátása szerint ennek az elvnek főként kellő rugalmassággal kellene rendelkeznie a magasan kvalifikált, (jelenleg főképp még) nemzeti szinten tevékenykedő, közepes méretű vállalatok megfelelő bevonásához.

5.5 Az Európai Bizottság részvétele és finanszírozása esetén az EU szabályok hatályosak, vagyis a versenypolitika és a közbeszerzésekre vonatkozó szabályok. Az EGSZB üdvözli továbbá, hogy az Európai Bizottság alkalmas eszközöket dolgozzon ki az űrkutatás területére érvényes közösségi intézkedéseket és finanszírozási szabályait illetően, amelyek figyelembe veszik az űrszektor sajátosságait és lehetővé teszik a tagállamok kiegyensúlyozott ipari struktúráját az űrkutatás területén.

5.6 Fontos szempont a kkv-k szerepe a szolgáltatások fejlesztésében. Meg kell különböztetni a nagy, gyakran nemzetközi viszonylatban tevékenykedő vállalatokat a nagyszámú, specializált, túlnyomórészt nemzeti szinten tevékenykedő közepes méretű vállalatoktól, amelyek lehetőségeket keresnek az európai téren. A világűr területén tevékenykedő kkv-k konzorciumainak támogatásra van szükségük.

5.6.1 A specializált közepes méretű vállalatok szerepe mindenképpen nő.⁽¹⁶⁾ Ez a piaci kereslet és a felhasználók igényeinek fontossága, valamint a kisebb vállalatoknak a szolgáltatások fejlesztésében történő dinamikus részvétele miatt egyre inkább igaz lesz erre a szektorra. Az operatív tervezés és projektek a közepes méretű vállalatokkal általánosabbá fognak válni.

5.6.2 Mostanáig az űrpolitika nagymértékben el volt különítve a gazdaság más részeitől. A hangsúlyváltás, a horizontális megközelítés, valamint az ESA és az Európai Bizottság közötti együttműködés hozzá fog járulni a technológia, az állami beruházások és a magánszféra összekapcsolásához. Az EUMETSAT operatív szolgáltatások fejlesztésével kapcsolatos tapasztalatai gyakorlati értékkel bírhatnak a GMES részére.

5.6.3 Ami a műholdakat illeti, az üzleti tervezés, a marketing és a kereskedelmi forgalmazás jótékony gyakorlatokat vezethet be. A közepes méretű vállalkozásokkal fennálló hálózatokat erősíteni fogják.

⁽¹⁶⁾ E tekintetben lásd az EGSZB „Az érték- és ellátási lánc fejlődése: európai és globális tendenciák” című véleményét (előadó: Joost van IERSEL), CESE 599/2007.

5.7 Az űrbe telepített és a földi rendszereket integrálni kell, amint azt a GMES esetén is tervezzük. Az intelligens érzékelő hálózatok továbbfejleszthetők.

5.8 Az ipar bevonása szempontjából szükséges az EU-kereslet pontos meghatározása. A szolgáltatások és a felhasználók szükségleteinek növekvő kihangsúlyozása a kutatáson, adatgyűjtésen és infrastruktúrán túl a tudomány és az alkalmazás közötti folyamatos finomhangolást feltételezi Európában⁽¹⁷⁾.

5.9 Azonban a korábbiakban megállapítottak szerint az alkalmazások alátámasztó technológiai fejlesztést igényelnek. Az ESTP⁽¹⁸⁾, amely a tudomány és az ipar területén aktív szereplőket hoz össze, nagyon ígéretes platformot kínál a kívánatos technológiák azonosítása. Várhatóan elkészíti a hosszú távú stratégiai kutatási menetrendet. Az ESTP más ipari szektorokkal és területekkel is létrehozhat kapcsolatokat.

5.10 A tisztességes haszon elve eddig sikeresnek bizonyult az európai űrkapacitások fejlesztésében. Ugyanakkor az űrpiac érettebbé válása nagyobb mértékű rugalmasságot követel majd meg, mivel a rögzített kapcsolatok általában nem mozdítják elő az ipari megújulást. Különösképp a kkv-k lesznek azok a vállalatok, amelyek a piaci kereslet, a felhasználók igényei és a szolgáltatások fejlődése miatt várhatóan megfelelően válaszolnak az új igényekre és lehetőségekre az európai űrpolitikában.

5.10.1 E tekintetben szintén figyelembe kell venni az ESA-hoz történő nemzeti hozzájárulások közötti nagy eltéréseket, különösen az új és a kisebb tagállamok, valamint a nem uniós (ESA-) országok esetében.

5.11 Ezért az EGSZB nyílt és átlátható elemzést és Európa tíz év múlva megkívánt teljesítményéről szóló párbeszédet tart szükségesnek világban betöltött helyzetének megőrzése és javítása céljából: milyen célkitűzések, valamint – az ESA, az Európai Bizottság és a tagállamok vonatkozásában – milyen ezeknek megfelelő intézményes eszközök szükségesek az összehangolt közös európai küldetés teljesítéséhez, ideértve a közepes méretű vállalatok dinamikus hozzájárulását és a verseny legmagasabb szintjének megőrzését.

5.12 Ennek az elemzésnek és dialógusnak az ESA finanszírozási módjára is ki kell térnie, különös tekintettel a fakultatív hozzájárulások hatására, valamint arra, hogy milyenek legyenek az eljárások, és hogyan képzelhető el az űrszolgáltatások használatának uniós belső piacba való fokozódó integrációja. Azokra a területekre, amelyeken az Európai Bizottság főigazgatóságai is tevékenykednek majd, speciális finanszírozási szabályozást és megfelelő költségfelosztást kell kidolgozni.

⁽¹⁷⁾ „...nem folytathatjuk tovább azt a kettős monológot, amelynek keretében az ipar az intézményeket kéri, hogy határozzák meg szükségleteiket, míg az intézmények az ipart kéri, hogy szükségleteiknek megfelelő szolgáltatásokat javasoljanak.” Lásd az ASD-Eurospace 2007. július 20-i keltezésű, G. Verheugen biztosnak és J.J. Dordainnek (ESA) címzett levelét.

⁽¹⁸⁾ Az Európai Űrtechnológiai Platform a fő érdekeltek egyesített platformja, amelyhez a következők tartoznak: az EU részt vevő tagállamai, az ESA, az európai űrpiac (több mint 100 vállalat), Eurospace, kutatólaboratóriumok és egységek, nemzeti űrügynökségek és 21 egyéb szervezet.

5.13 Az Európai Bizottság által a különféle szektorokra kidolgozott modern ágazati alapú politika szintén segíthet, figyelembe véve az új sajátos jellemzőit. Ezek között meg kell említeni az államilag finanszírozott technológiák és infrastruktúra szükségességét, a prototípusok kifejlesztését, a különféle szegmensekben a valódi piac hiányát, valamint az aktív, kormányzati szinten – irányított és – finanszírozott űrhöz kapcsolódó iparpolitika meglétét az USA-ban és máshol.

5.14 Első lépésként sürgős feladat, hogy a döntéshozók Európa ipari ambícióira vonatkozó elképzeléseit konkrétan megfogalmazzák a gazdaság vonatkozásában.

6. Védelem és biztonság

6.1 A Tanács állásfoglalása hangsúlyozza a védelem és a biztonság szemszögéből az űrnek tulajdonított jelentőséget. Egyre több vita folyik az európai katonai lehetőségekre vonatkozó közös stratégia kialakításáról.

6.2 Ezek a viták részét képezik a közös kül- és biztonságpolitika terén megkívánt előrehaladásnak. Az EGSZB üdvözlí az egyre inkább elfogadott következtetést, amely szerint a biztonság nem izolált szakpolitika, hanem az európai intézmények különböző politikáinak és az európai intézményeken belüli különböző politikák keveréke⁽¹⁹⁾.

6.3 Azt is szem előtt kell tartani, hogy a civil és katonai célú alkalmazások közötti határok összerosódnak. Ajánlatos, hogy hangsúlyozzuk az esetleges kölcsönös lehetőségeket e két ágazat követelményrendszerének vonatkozásában. A katonai rendszerek profitálhatnak a civil közösségi küldetésekből a civil és katonai célú alkalmazások kettős felhasználási hatásának köszönhetően.

6.4 Jelenleg a felelősségvállalás, az irányítás és a költségvetés a biztonság vonatkozásában szigorúan nemzeti jelleggel bír. A különböző országok közötti összehangolt megközelítések ritkák,

habár a védelemi szektor vonatkozásában néhány intézkedés koordinációja európai keretek között zajlik. Több lehetőség is kínálkozik a jövőre nézve, a közösségi együttműködés „könnyű” formájától a mindenre kiterjedő közös európai modellig.

6.5 Az EGSZB nézete szerint a biztonsági, technológiai és költségvetési okokból lendületet kellene adni a jövőbeli közös rendszerek tervezésének, amelyek összefogják az európai országokat.

6.6 A biztonság nemzeti logikájának gyökerei mélyre nyúlnak. Azonban, ha kiindulási pontként elfogadunk egy közös jövőképet, ideértve a kényszerítő erejű globális fejleményeket is, konkrét projektek indíthatók, és a tapasztalatokból merített tudás elősegítheti a haladást.

6.7 A szükségtelen átfedések elkerülése érdekében a specializálódás és a munkamegosztás részeit képezhetnék e tervezésnek⁽²⁰⁾. Olyan kutatási programokat lehetne létrehozni, amelyek előmozdítanák a műszaki lehetőségek fejlesztését.

6.8 Ebben a vonatkozásban az EDA⁽²¹⁾ – mint az egyik szereplő – nagyobb játékteret kaphatna speciális hatáskörök kidolgozására, úgymint a rendelkezésre álló lehetőségek meghatározása, programok kidolgozásának javaslása vagy a nemzeti védelmi és űrügynökségek és az ESA közötti koordináció.

6.9 Az új szerződés a biztonsági kutatás erősítésére irányuló európai bizottsági és tanácsi kezdeményezések spektrumának szélesítésére is lehetőségeket kínál, ugyanakkor el kellene kerülni az ebből eredő lehetséges átfedéseket és kettősségeket.

6.10 Az ilyen jellegű döntések előkészítést igényelnek és az Űrtanács, valamint az Általános Ügyek Tanácsa részéről vállalt későbbi elkötelezettséget. Az új szerződés keretében bevezetett intézményes változtatások hozzájárulhatnak ehhez.

Kelt Brüsszelben, 2008. február 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁹⁾ „Ma az űrpolitika nem egyetlen szakpolitika, hanem a tagállamok, az Űrtanács, az Európai Bizottság és végső soron az EDA által folytatott politikák keveréke. Ez az összetett panoráma hatékonyabb koordinációt követel meg az irányítás ésszerűsítése és az átfedések elkerülése érdekében.” Lásd „The Cost of Non Europe in the field of satellite based systems” FRS-IAI jelentés, Fondation Pour la Recherche Stratégique, Paris, valamint Istituto Affari Internazionali, Roma, 2007. május 24.

⁽²⁰⁾ Ennek előzménye a MUSIS hat nemzet közötti megállapodás, azaz a felügyelet, felderítés és megfigyelés célját szolgáló, multinacionális űralapú képrögzítő rendszer (*Multinational Space-based Imaging system for Surveillance, reconnaissance and observation*).

⁽²¹⁾ Európai Védelmi Űgynökség.